

Austatud lugeja!

Tartus toimuvad iga kahe aasta järel õigusteadlaste päevad. Enamik osalejatest muidugi muhelevad, kui neid õigusteadlaseks nimetatakse. Minu enda peas ei ole veel klaar, kas jurist on kunstnik või pigem käsitöölaine. Viimased teadupärast jagunevad õpipoisteks, sellideks ja meistriteks. Nüüd on Madis Ernits pakkunud välja veel ühe võimaluse: kõrgharitud oskustöölaine (Sirp, 28.05.2021).

Töölaine kannab tunkesid, meile meeldib ülikond. Töölaine on sinikrae, meie eelistame valget. Töölaine on proletaarlaine, meie tahaksime olla intellektuaalid.

Kes on intellektuaal? Õigekeelsussõnaraamat ütleb, et intellektuaal on vaimu inimene. Intellektuaalse isiksusetüübi iseloomustamiseks leidsin ülikooli kodulehelt sellised tunnussõnad nagu analüütilisus, ratsionaalsus, teadmishimu, kriitilisus, hea üldistus- ja kujutlusvõime, sõltumatu ja originaalne mõtlemine. Minu arvates on see ideaalse juristi kirjeldus. Samas, seesama lühiülevaade loetleb ka vastava isiksusetüübi tüüpilised elukutsed. Juristiametit seal pole. Meid on ära nimetatud hoopis ettevõtliku isiksusetüübi juures.

Kas peaksime olema intellektuaalid või piisab ettevõtlikkusest? Või sõnastame küsimuse ümber: kas üks õige jurist saab olla muud kui intellektuaal? Vastusest sellele küsimusele sõltub ei rohkem ega vähem kui see, millist õigusharidust me vajame.

Üks mu sõber ütleb nii: *universitas*, ainult *universitas* suudab nurgaadvokaadist haritud ja rahvale kasuliku spetsialisti teha, seda on näidanud viimased aastasajad. Ja ta peab silmas mitte *universitas*'t kui sammastega maja, vaid selle sõna algtähen dust: tervik, üldine, maailm. Ehk siis: intellektuaalide koolitamine on õigushariduse ainus tee.

Samas olen minagi öelnud, et tänapäeval võib iseseisvat mõtlemist kohata pigem lihtsa ehitusmehe kui haritlase puhul. Haritlane näikse kaasajal toimivat nagu arvuti: loeb, salvestab loetu, meenutab loetut. Aga kui on probleem, mille kohta ta lugenud pole, siis jookseb süsteem kokku. Selline haritlane on mõistlik asendada arvutiga. Viimane suudab rohkem „lugeda“, rohkem salvestada ja töökorras arvuti ainus mäluprobleem on selle maht.

Inimene on loodud mõtlemisvõimelisena. Hariduse eesmärk peaks olema seda mõtlemisvõimet arendada, mitte viia varjusurma või veel hullem – tappa. Tõsi, valitsejatele võivad kaks viimast võimalust olla päris mugavad. Nemad „teavad“, panevad ka võimekamad „teadma“ ja vähemvõimekad – need võivad jääda ju ka loovaks.

Kuidas anda haridust ja säilitada loovust üheaegselt, see on võtmeküsimus. Nagu öeldakse, seadusandja üks suletõmme võib viia kogu õigusosalase raamatukogu prügikasti. Juura on avatud süsteem. Õpetades seda kui kehtivat õigust õpetame aga suletud süsteemi. Tulemuseks on, et ühe suletõmbe peale võib prügikasti sattuda ka kogu generatsioon juriste.

Kunagine rahvusvahelise õiguse õppejõud Tõnu Põder armastas tudengitelt küsida: „Poisid, kes teist teeb järele Raul Naritsa allkirja?“ (tõlkes: kuidas te küll olete jõudnud esimesest kursusest kaugemale?). Ükskõik mis ka ei oleks õiguse üldainete nimetus, need ained peavad mitte ainult jääma, vaid olemasolevaid tuleb täie tõsidusega õpetada ja kui vähegi võimalik: uusi juurde luua. Vastasel juhul jääme alatiseks esimesele kursusele.

Katrin Prükk